

VAN GROOT NAAR BETER

De totstandkoming en verdere ontwikkeling van de Regionale OpleidingsCentra (ROC's) was de afgelopen tien jaar logistiek gezien een effectieve operatie, maar heeft geleid tot gigantische en vaak amorfe onderwijsinstellingen. Hoe die ontwikkeling gekeerd? Twee deskundigen van PRC schetsen vijf trends voor de komende jaren.

Artists impression van de nieuwbouw van het ROC van Twente, IAA architecten

Vorig jaar vierden de ROC's hun tienjarig bestaan. Volgens Eva Hermans en Foppe van der Zee van de marktgroep Onderwijs van adviesbureau PRC in Bodegraven, is de samenvoeging van veel verschillende instellingen voor beroeps- en volwassenenonderwijs deels succesvol geweest. "De opleidingen zijn er in geslaagd om het overzichtelijker te maken.

Er zijn nu nog zo'n vijftig ROC's, dus die lappendeken van talloze opleidingen is weggewerkt." Maar, zo zeggen ze, de kwaliteit van het onderwijs is er niet op vooruitgegaan. Dat bleek overigens ook al bij de evaluatie van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) in 2002 en uit diverse inspectierapporten. "Voor de leerlingen en de kwaliteit van het onderwijs was het dus geen verbetering. Het heeft geleid tot identiteitsloze leerlingfabrieken, waar leerlingen de weg niet meer weten, waar ze anoniem door het leven gaan.

De scholen moeten nu daadwerkelijk een kwaliteitsslag maken in het nieuwe leren, waarin de leerling echt centraal komt te staan. Dat heeft gevolgen voor de huisvesting." Hermans en Van der Zee schetsen vijf trends die in de komende jaren hun invloed zullen hebben op de huisvesting.

1. Van grootschalig naar kleinschalig. Van megalomaan naar kleinere eenheden met een helder profiel

"Gezien het verleden, lag het voor de hand om de ROC's te huisvesten in grote gebouwen op één locatie. Dat was effectief. Maar het voldeed niet. De doelgroep was te groot en te divers.

Dat leidde tot grote 'fabrieken', waar leerlingen zich niet thuis voelen, en nieuwelingen verdwalen.

Het is er koud en onpersoonlijk. We zien dat scholen meer en meer overgaan naar kleinere eenheden met een helder profiel, waar opleidingen worden gebundeld. Bijvoorbeeld een locatie van zo'n drieduizend vierkante meter voor een technische opleiding, herkenbaar voor de leerlingen en met betrokkenheid van de branche.

Of een bundeling van alle horeca-activiteiten, waarin ook een echt restaurant is opgenomen. Zo gaan scholen de komende jaren proberen de binding met de leerling en het bedrijfsleven te versterken. Willen scholen succes hebben, dan zullen ze die 'bindingslag' moeten maken."

2. Multifunctionaliteit en samenwerking

"ROC's worden multifunctioneel. Er komen bijvoorbeeld winkels en restaurants in of nabij de school, waarin leerlingen werken en leren. Dat heeft gevolgen voor de huisvesting: beschikbare meters worden anders aangewend, krijgen een andere functie. De multifunctionaliteit en samenwerking blijken ook uit gebruik van de gebouwen door anderen, op andere tijden.

De wijkvereniging, die er 's avonds gebruik van maakt, de muziekschool die er les gaat geven. De onderwijsinstellingen moeten bovendien zó laten bouwen, dat het gebouw op langere termijn zijn economische waarde houdt, doordat het ook geschikt is voor andere functies."

The Amsterdam Beauty College,
onderdeel van het ROC van Amsterdam

The Amsterdam Beauty College,
onderdeel van het ROC van Amsterdam

Marktgroep Onderwijs

PRC, bureau voor projectmanagement en advies, is in verschillende marktgroepen opgedeeld. In de marktgroep Onderwijs werken zo'n 25 adviseurs, elk met hun eigen specialismen. De marktgroep is opgedeeld in vijf sectoren, van wetenschappelijk onderwijs tot basisonderwijs. Eva Hermans is hoofd van de marktgroep, Foppe van der Zee is senior consultant.

"Zo veel mogelijk leerlingen moeten na het vmbo een mbo-opleiding gaan volgen om een betere kans te hebben op de arbeidsmarkt."

3. Competentiegericht onderwijs (CGO)

"Competentiegericht onderwijs, het zogeheten nieuwe leren, gaat er onder andere van uit dat de student vooral in de praktijk leert. Dat hij meer in een bedrijf leert - en dus veel minder op school. Dat heeft gevolgen voor de ruimtebehoefte. Wij denken dat de scholen over vijf jaar minder vierkante meters nodig hebben. Een kwart van alle tijd buiten school doorbrengen, is volgens ons haalbaar en reëel.

Dan heb je dus een substantieel deel van de vierkante meters 'over'. Scholen moeten goed nadenken hoe ze daarmee omgaan. Ze kunnen de ruimte besteden aan het inrichten van verzamelgebouwen, waar kleine bedrijven worden gevestigd die als praktijkleercentra gaan fungeren. Die ruimtes kun je dan verhuren. Overigens geldt niet voor alle soorten opleidingen dat studenten meer tijd buiten school doorbrengen. Studenten techniek kunnen heel goed een vak leren bij een bedrijf. We kunnen ons

voorstellen dat studenten in de zorg vooral de basisvaardigheden op school leren - en niet bijvoorbeeld in een ziekenhuis of verpleeginstelling."

4. Bestrijding van uitval

"Een belangrijke doelstelling van de overheid is het voorkomen van de voortijdige uitval van vmbo-leerlingen. Oftewel: zo veel mogelijk leerlingen moeten na het vmbo een mbo-opleiding gaan volgen om een betere kans te hebben op de arbeidsmarkt. Met alleen een vmbo-diploma heb je in feite nog niets. Wij voorzien dat dit gevolgen heeft voor de huisvesting. Uitval is onder andere tegen te gaan door een betere overdracht van de leerling van vmbo naar mbo.

Dat kun je doen door de bovenbouw van het vmbo fysiek op één locatie te huisvesten met het mbo. En dan geen grote locaties,

maar per profiel. Zo hou je het kleinschalig en herkenbaar. Dan kun je de leerling goed volgen en begeleiden. Op deze manier ontstaan er branchegerichte scholen, waarin een doorlopende leerlijn wordt aangeboden van de bovenbouw vmbo tot en met tenminste niveau 2 van het mbo.

5. Huisvesting als bedrijfsmiddel

"ROC's zien, in navolging van het WO en HBO, huisvesting in toenemende mate als bedrijfsmiddel - en steeds minder als kostenpost. Deze professionalisering leidt tot een breed scala aan mogelijkheden hoe om te gaan met het vastgoed. Dit blijkt onder meer uit de verhouding tussen het in eigendom hebben en huren van de onderwijsgebouwen.

Echter ook in de sfeer van financial engineering, het inschakelen van projectontwikkelaars, woningcorporaties en beleggers is een

ontwikkeling zichtbaar die past bij de autonomie van de ROC's. De trend waarin schoolgebouwen steeds meer worden gezien als 'courant vastgoed' waarin óók onderwijs kan worden aangeboden, stelt duidelijke eisen aan het karakter van de gebouwen. De realisatie van a-specifieke gebouwen (die gemakkelijk geschikt zijn te maken voor het beroepsonderwijs) blijken investeringen te zijn die ook op langere termijn renderen, zelfs of juist bij het veranderen van de bestemming ervan.

De waardeontwikkeling van het vastgoed is een nieuw element in de bedrijfsvoering van ROC's.

Hiermee lijkt overigens ook een nieuwe belangentegenstelling tussen 'de docenten' en 'het management' te zijn geïntroduceerd: vastgoed-denken versus moderne en mooie schoolgebouwen. Ervaring wijst uit dat deze tegenstelling gemakkelijk om te buigen is naar een win-win situatie."«